

Opis źródła:

Podróż na Wschód - jest to dziennik podróży spisany przez Alphonse'a de Lamartine'a, w którym autor zawarł opisy kilku regionów, m.in. krajów bliskowschodnich, takich jak Turcja, Liban czy Syria, ale również podróżował po krajach południowej Europy, jak Cypr, Grecja czy Serbia. Podróż de Lamartine'a trwała 18 miesięcy w latach 1832-1833, podczas których towarzyszyła mu żona oraz córka. Niżej prezentowany tekst źródłowy jest fragmentem wyżej wspomnianego dzieła, w którym autor opisuje swoje wrażenia ze zwiedzania Partenonu oraz snuje refleksję nad zmianami, jakie dokonywały się w ciągu wieków.

Miejsce i data wydania:

Wydane drukiem w języku polskim w Warszawie w 1988 roku. Oryginał wydany drukiem we Francji w 1835 roku.

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Wydane drukiem w dużym nakładzie. Nieznane jest miejsce przechowywania pierwotnej wersji publikacji.

Tekst źródła (fragment):

Zwróciłem się do beja tureckiego Jusufa, komendanta Attyki, o pozwolenie wejścia z moimi przyjaciółmi do cytadeli i zwiedzenia Partenonu. Przysłał janczara, aby mi towarzyszył. Wyruszyliśmy dwudziestego sierpnia o piątej rano [...]. Ten pomnik od wieków przytłacza, budząc uwielbienie, lecz go nie zaspokajając; widząc go w obecnym stanie, tak jak go teraz widzę, z jego majestatycznymi szczątkami, które zostały się po bombach weneckich, po wybuchu prochowni podczas oblężenia przez Morosiniego, po uderzeniach młota Teodora, po działach Turków i Greków, widząc jego kolumny leżące na posadzkach, jego zniszczone kapitele, jego tryglify rozbite przez agentów lorda Elgina, jego posągi zabrane przez okręty angielskie, widząc tylko to, co zostało z tego zabytku, wiem już, że jest to najdoskonalszy poemat napisany w kamieniu na powierzchni ziemi [...].

Słowniczek pojęć:

Partenon - świątynia poświęcona Atenie Partenos, stojąca na akropolu ateńskim, powstała w V w p.n.e. pod nadzorem Fidiasza. Zbudowana z białego marmuru zgodnie z porządkiem doryckim. Więcej: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Partenon>

Francesco Morsini - doża wenecki od 1688 roku. Dowodząc wojskami weneckimi, zdobył prawie cały półwysep peloponeski.

Alphonse de Lamartine - polityk, pacyfista oraz pisarz. Tradycyjnie uznawany za prekursora francuskiego romantyzmu. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Alphonse_de_Lamartine

bej - tureckie słowo, które oznaczało wodza.

kapitel - najwyższa, wieńcząca część kolumny

tryglif - element dekoracyjny zwieńczenia kolumny, stosowany w architekturze starożytnej, w kolumnach głównie porządku doryckiego

elginizm - wrywanie wartościowych detali z zabytków, w celu ich wywiezienia.

lord Elgin - Thomas Bruce, brytyjski dyplomata, dziś znany jako ten, który zlecił zdjęcie starożytnych rzeźb z Partenonu. Do zdjęcia ich wykorzystywano łomy, młoty, a nawet materiały wybuchowe, stąd też Partenon w czasie tych działań został znacznie zniszczony. Więcej: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Thomas_Bruce_\(7._hrabia_Elgin\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Thomas_Bruce_(7._hrabia_Elgin))

Pytania do źródła:

Pytania do uczniów szkoły podstawowej i średniej (poziom podstawowy):

1. W jaki sposób autor tekstu źródłowego opisuje wrażenia z wizyty w Partenonie? Jaki obraz tego zabytku zastał wówczas, w latach 30 XIX wieku? Czym był spowodowany stan Partenonu? Wskaż odpowiedni fragment w tekście.
2. W obrębie jakiego państwa znajdował się Partenon? Czy Grecja w początkach wieku XIX była niepodległa?
3. Korzystając z wiedzy własnej odpowiedz, w jakich krajach znajduje się najwięcej zabytków świata starożytnego? Czym, według ciebie, jest to spowodowane?

Wskazówki:

Odpowiadając na pytania warto zwrócić uwagę na kwestię rozległego i postępującego w XIX wieku kolonializmu. Europejskie imperia kolonialne zajmowały często tereny znane jako “kolebki cywilizacji”, a więc pod ich władaniem znajdowały się tereny Bliskiego i Dalekiego Wschodu, jak również Afryki Północnej czy Grecji. Tam zaś znajdowały się zabytki kultury materialnej, takie jak rzeźby czy architektura, które hurtowo wywożono do muzeów zachodnioeuropejskich krajów.

Warto również wiedzieć, że w toku dziejów wiele z zabytków cywilizacji zaginęło lub zostało zniszczonych i pozostała po nich albo pamięć w pracach pisarzy starożytnych, albo pamięć o nich zaginęła bezpowrotnie. Zabytkami antycznych kultur zajmują się nie tylko historycy, ale również archeolodzy, którzy rekonstruują historię przy pomocy odnalezionych przedmiotów i dzieł z przeszłości.

Najważniejsze cezury:

1458 - zajęcie Aten przez Turków

1687 - oblężenie Aten przez Wenecjan

1816 - wywiezienie rzeźb i marmurów z Partenonu do Anglii i sprzedanie ich do Muzeum Brytyjskiego

1832 - odzyskanie niepodległości przez Grecję; ustanowienie Królestwa Grecji

Literatura pomocnicza:

Chwalba A., *Historia Powszechna. Wiek XIX*, Warszawa 2013.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Monika Poszalska